

Mélyen tisztelt, Kedves Elnök Uram,

Hálás köszönettel vettük szíves sorait és nagyon örülünk, hogy memorandumunk anyagát részben használhatónak találta.¹

Nagy érdeklődéssel tanulmányoztuk az Elnök Úr levelének a ragyogó Labour győzelemmel kapcsolatos elemzését² és ennek nagy reménységre jogositó világpolitikai kihatását. Az én érzésem szerint a Szovjetunió és a nyugati demokráciák közötti átmeneti feszültséget, melyet Roosevelt halála, az angol választások bizonytalan hónapjai és a Potsdamot közvetlenül megelőző bonyodalmak váltottak ki, az angol választások lezárása mindenképpen enyhítette volna. Míg azonban egy kisebb-nagyobb Tory-győzelem esetén a viszony javulása ismét csak átmeneti jellegű lett volna s a háttérben a stratégiai pozícióharc újra és újra kiújult volna, addig a Labour-győzelem, különösen pedig annak ilyen döntő és átütő volta biztosítja, hogy a hírhedt cordon sanitaire vagy egy későbbi intervenciós politika reakciós körökben örökké kísértő gondolata Európa-szerzte éppolyan elhatározó politikai vereséget szenvedett, mint amilyen katonai vereséget a fasizmus szenvedett. Ez a tény feltétlenül éreztetni fogja hatását a Szovjetunió európai politikájában is, hiszen azok az okok, melyek a Szovjet részéről bizonyos gyanakvást és pozícióharcot váltottak ki, a Labour-politika stabilizálódásával egyelőre, de remélhetőleg végleg a háttérbe szorulnak, és az európai békét és demokratikust átalakulást Anglia és a Szovjet őszinte együttműködése rendkívüli mértékben mozdítja elő. Ahogy az Elnök Úr olyan találóan állapítja meg levelében, „az angol nép megmutatta, hogy igenis az oroszokkal együttesen akarja felépíteni Európát... és az európai baloldal ezentúl nemcsak az oroszoktól, de az angoloktól is támogatást fog kapni”.

Teljes mértékben egyetértünk az Elnök Úrral abban is, hogy a Labour-győzelem világpolitikai következményei remélhetőleg Magyarország helyzetét is kedvezően befolyásolják. Valamennyien nagy örömmel olvastuk, hogy az Elnök Úr a Labour pártnál lévő nagy politikai és személyes befolyását és kapcsolatait minden erővel értékesíteni szándékszik a magyar demokratikus fejlődés meggyorsítása és dolgozó népünk boldogulása érdekében. Valóban történelmi igazságszolgáltatásnak is beillik az, hogy egy negyedszázaddal 1918 után, Károlyi Mihály szovjet és angol jóindulatot és segítséget sorakoztathat fel a magyar nép demokratikus átalakulásának segítségére és a magyar demokrácia megszilárdítására.³

Ezzel kapcsolatban azonban, gondosan megvitatva a dolgot, az az érzésünk, hogy kár volna tovább várakozni, és arra szeretnők kérni az Elnök Urat, hogy úgy a Beneš Elnökhöz és a nagyhatalmakhoz intézendő beadvány, mind az új angol kormánynál teendő lépéseivel ne méltóztassék várni. Érzésünk szerint rendkívüli jelentősége és hatása lenne pl. annak, ha Bevin külügyminiszter már a közeli külügyi vitánál ismerné és tudatában volna az Elnök Úr nézeteinek a csehszlovákiai magyarság helyzetéről, és a humánus és fair megoldás egész jövőnkre kiható szükségességéről. Úgy tűnik, hogy Potsdamban csupán a szudétánémet-kérdés került szóba, aminek oka nyilvánvalólag az, hogy a magyar vonatkozásnak nem volt szószólója, mivel a szlovákiai magyarok kitoloncolása nem érinti sem amerikai, sem angol-megszállotta területek problémáját.

Meggyőződésünk szerint amennyire hibás volna a csehszlovákiai szudétánémet- és magyar-kitelepítést azonos ügynek tekinteni, annyira tragikus az, ha az ottani mintegy 600 ezer magyar sorsáról egyáltalán nem történik nemzetközi fórumok általi emberséges intézkedés. Míg ugyanis a szudétánémetek jó része valóban fasiszta volt, a magyarok túlnyomó része örökké üldözött és kizsákmányolt szegényparaszt és kisember, akiket

valóban groteszk volna saját zsarnokaik, a Horthyak és Szálasiak gazságaiért bűnhődni hagyni, nem is szólva a kérdésnek a magyar demokráciára való katasztrofális következményeiről.

Mellékelten tisztelettel megküldöm a kommunista párt hivatalos lapjának két július közepén megjelent cikkéről készült fotókópiákat. Az Elnök úrnak őszintén tisztelő híve

PIL 704. f. 81. ó. e. (eredeti)

¹ A Nagy-britanniai Szabad Magyarok Egyesületének (Free Hungarians) nevében fordul Buday Károlyihoz.

² A Munkáspárt győzött az 1945-ös angliai képviselő-választásokon, hosszú idő óta először munkáspárti kormány alakult.

³ Buday reménye, hogy Károlyi munkáspárti kapcsolatai fordulatot idézhetnek elő az angol-magyar viszonyban, csupán illúzió volt. Néhány nappal később Bevin, az új külügyminiszter expozéja megmutatta, hogy a munkáspárti kormány és konzervatív elődje között nincs lényeges különbség Magyarország megítélésében – lásd erről pl. Ignotus Pál családott augusztus 22-i levelét. (PIL 704. f. 81. ó. e.) Károlyi többször kérte, hogy Bevin fogadja őt, de Bevin elfoglaltságára hivatkozva beosztottjaihoz utasította, és csak november végén szánt rá 25 percet.

119. BÖHM VILMOS KÁROLYI MIHÁLYHOZ

(Rásunda, 1945. augusztus 21.)

Kedves Elnök Uram,

végtelenül sajnálom, hogy nagy gondjaid közepette ismételten kérésekkel zaklatlak, azonban amint az alábbiakból megállapíthatod, múlhatatlanul szükséges, hogy e levélrel Hozzád forduljak.

Szomorú szívvel olvasom Simon Mózes leveléből, hogy a Grófnő betegsége mellett még Te is megbetegedtél. Remélem, kedves Elnök Uram, hogy a Grófnő, valamint Te is már teljesen egészségesek vagytok, és folytathatod azt a munkát, amelyre most nagyobb szükség van, mint valaha volt.

A Csehszlovákiából kitelepítendő magyarok ügyében írom e soraimat. A csehszlovák államhoz valóban hűséges, a Horthy-sajtótól agyonrágalmazott magyaroktól, „árulóknak, hazaárulóknak” minősített demokratikus elemektől, sőt csehszlovák köröktől egyre nagyobb számban érkeznek riasztó és szörnyű hírek a Csehszlovákiában megvadult nemzetiségi és faji üldözés részleteiről.

Természetes, hogy a Magyarországon még szép számmal élő és a külföldön már merészebben fellépő horthysták kaján kárörömmel és boldog meglepéssel szemlélik és kommentálják ezeket az eseményeket, nem mulasztván el rámutatni arra, hogy íme Károlyiék és Böhmék „cseh politikájának ez az eredménye”. – „Mégis igaza volt a Horthy-féle revizionista politikának.” Hiszen ellenem kiadott itt Ullein-Reviczky úr Demeter úrral¹ egy pamfletet *A demokrácia sírásói* címmel, amelyben a csehszlovákbarátságot, illetve barátságomat denunciózták.

Az az érzésem, Elnök Uram, hogy ez az ügy 1945 Vix-jegyzékévé fejlődhet, amely alkalmas lehet arra, hogy megölje a magyar demokráciát. Megismétlődhet 1919 tragédiája. Ezúttal nem [a] francia imperializmus, hanem barátaink, a cseh demokrácia méri a halálos csapást a demokráciára. De én nem a Miklós-Vörös demokráciát féltém – naponként furcsább és furcsább részleteket hallok erről a demokráciáról –, hanem a Károlyi Mihály demokráciáját féltém, azt a demokráciát, amelyet neked kell majd megteremtteni, de amely demokráciát a mai csehszlovák háthatamadás a kifejlődés előtt megöli.

Szent meggyőződéselem, hogy Beneš, Fierlinger és a csehszlovák demokráciának sok felvilágosult híve tehetetlen az ultranacionalisták galádságaival szemben, és csak úsznak az árral.² Eppen ezért kell valamit cselekednünk. A csehszlovák demokrácia jövője érde-